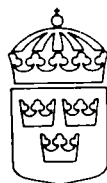

Trafikutskottets betänkande

1988/89:TU9

Postväsende

1988/89
TU9

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas i proposition 1988/89:100 (budgetpropositionen) bilaga 8, avsnittet G. Postväsende, framförda förslag jämte motioner.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsförslagen.

Fyra reservationer har avgetts, nämligen i fråga om användande av järnvägen för posttransporter av c-, vpk- och mp-ledamöterna (res. 1), om insättande av postkupéer på sträckan Stockholm–Vännäs av vpk- och mp-ledamöterna (res. 2), om införande av ett bokporto av vpk-ledamoten (res. 3) samt om vissä koncernfrågor av vpk-ledamoten (res. 4).

Två särskilda yttranden har avgetts, nämligen av mp-ledamoten i fråga om postservice i glesbygd m.m. samt av vpk- och mp-ledamöterna i fråga om postens verksamhet med gruppreklam.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 1988/89:100 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) under avsnitt G. Postväsende (s. 143–153)

1. att riksdagen godkänner vad föredragande departementschefen har förordat om inriktningen av postverkets verksamhet under perioden 1990–1992,

2. att riksdagen godkänner de servicemål och ramar som föredragande departementschefen har förordat för postverkets verksamhet under perioden 1990–1992,

3. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om aktieförvärv som görs av postverket,

4. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om kapitaltillskott till Postbolagen AB på det sätt som föredragande departementschefen har förordat,

5. att riksdagen bemyndigar regeringen att beträffande Postbolagsgruppen besluta om inköp och försäljning av aktier, bildande och avveckling av bolag eller avveckling av verksamhet,

6. att riksdagen till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 574 290 000 kr.,

7. att riksdagen till Ersättning till postverket för tidningsdistribution för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 24 000 000 kr.

1988/89:T223 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att postbefordran bör ske per järnväg där så är möjligt.

1988/89:T237 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

2. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motion 1988/89:A453 (mp) anförts om post-, tele- och datakommunikation.

1988/89:T238 av Karl-Göran Biörsmark och Lola Björkquist (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motion 1988/89:A455 (fp) anförts om postgången i skärgården.

1988/89:T241 av Anna Wohlin-Andersson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen uttalar att alla samverkansformer bör prövas för att ge skärgårdens bofasta befolkning bättre postservice.

1988/89:T911 av Sigge Godin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande postverkets ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation,

2. att riksdagen hos regeringen begär att postverket får i uppdrag att återuppta postbefordran med postkupéer på sträckan Stockholm-Vännäs.

1988/89:T912 av Carl Frick (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som innebär att posten inte skall medverka till spridning av massreklam till hushållen.

Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1988/89:K414 (mp).

1988/89:T920 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning om särskilt bokporto.

1988/89:T923 av Isa Halvarsson och Elver Jonsson (båda fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen ser över portokostnaderna i avsikt att underlätta utlandssvenskars möjlighet att läsa svenska tidningar.

1988/89:T924 av Eva Goës m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postverkets ansvar för en miljöriktig transportorganisation,

2. att riksdagen hos regeringen begär att postverket får i uppdrag att återinföra postbefordran med postkupéer på sträckan Stockholm-Vännäs.

1988/89:T927 av Alf Wennerfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postverkets stöd till frimärkssamlande som hobby,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postens stöd och service till frimärkssamlandet vid flyttning av arbetsuppgifter från Kista till Kiruna.

Postverket har enligt förordningen (1988:79) med instruktion för verket till huvuduppgift att driva poströrelse, vari det ingår att (1) befordra och distribuera brev och paket samt (2) förmedla betalningar. Posten får enligt instruktionen också driva annan verksamhet som det har särskilda förutsättningar för.

Postverket (posten) äger "ensamrätt till regelbunden befordran mot avgift av slutna brev ävensom öppna försändelser innehållande helt eller delvis skrivna meddelanden" (postens monopol).

Verksamheten har sedan år 1985 varit organiserad i två huvudaffärsområden, Brev och Paket samt Giro och Kassa. Under huvudkontoret i Stockholm är posten regionalt organiserad i ett 30-tal postregioner med bl.a. ca 41 000 brevlådor, ca 2 100 postkontor, ca 2 700 lantbrevbäringslinjer och ca 7 800 stadsbrevbäringsdistrikt. Lantbrevbärarna både delar ut post i postlådor och står till tjänst med kassaservice.

I postens distributionsnät sänds inlämnade försändelser till ett 70-tal "uppsamlingspostkontor", där försändelserna sorteras och därifrån sänds vidare till "spridningspostkontor" i ca 40 brevområden och ca 20 paketområden. I mycket glest befolkade områden, där kostnaderna för lantbrevbärning skulle bli orimligt höga, får hushållen sin postservice genom postväskor som sänds med reguljära transportmedel till och från ett postombud hos vilket övriga hushåll får hämta eller lämna post.

Postens affärsidé är att posten skall finnas över hela landet och skall förmedla brev, paket och betalningar från alla till alla.

Till posten är knutna de helägda Postbolagen AB och Fastighets AB Certus. Postbolagen AB är moderföretag i en dotterbolagskoncern. Inom posten finns vidare åtta särskilda resultatenheter. Posten, bolagen och de särskilda resultatenheter bildar en postkoncern.

Statens ägarkapital i posten uppgår till 822 milj.kr. som är lika fördelat med 411 milj.kr. på ett amorteringsfritt statslån och med 411 milj.kr. på ett verkskapital.

Kalenderår är verksamhetsår. Postens intäkter m.m. år 1989 beräknas bli följande (motsvarande tal för år 1987 inom parentes), nämligen rörelseintäkter 15 200 milj.kr. (13 038 milj.kr.), resultat före avsättningar 750 milj.kr. (594 milj. kr.) och avkastning på statslånet och verkskapitalet ca 100 milj.kr. (94 milj.kr.).

Antalet anställda i posten var ca 66 200 per den 1 januari 1988.

Posten har i framställning till regeringen i januari i år hemställt att den officiella benämningen postverket skall ändras till posten. Postens styrelse har i januari i år också beslutat att de två huvudaffärsområdena skall delas i fyra affärsområden, nämligen Brev, Paket, Postgirot samt Bank och Kassa. Vidare har posten antagit ett åtgärdsprogram för fortsatt utveckling av posten innefattande bl.a. organisatoriska åtgärder och utbildningsåtgärder.

1 Former för statsmakternas styrning av postverket (posten)

Statsmakternas styrning av postens verksamhet sker genom att servicemål och ekonomiska krav fastställs på grundval av rullande treårsplaner, som upprättas av posten.

De mål som har fastställts är mål för servicen och prisutvecklingen beträffande s.k. normalbrev, mål för tillgängligheten till kassaservice samt mål för det ekonomiska resultatet. Normalbrev är brev för vilka avgifterna för befordran utgår enligt den s.k. normaltaxan. Dessa brev skall i princip delas ut första vardagen (måndag–fredag) efter inlämningen (övernattbefordran).

Regeringen fastställer normaltaxan för befordran av brev och avgifterna för postbefordran av tidningar m.m. Posten bestämmer övriga avgifter.

Posten har i princip beslutanderätt över samtliga investeringar och får finansiera alla investeringar med i rörelsen tillgängliga medel.

Med stöd av ett bemyndigande av regeringen i maj 1988 har tillkallats kommittén (K 1988:02) för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena (dir. 1988:11). Kommittén beräknas komma att avsluta sitt arbete under innevarande år.

2 Inriktningen av postens verksamhet under treårsperioden 1990–1992

Föredragande departementschefen förordar – på grundval av förslag i postens treårsplan för perioden 1990–1992 – att den allmänna inriktningen av postens verksamhet under denna treårsperiod skall innebära en fortsatt kundorientering och en koncentration på postens grundläggande uppgifter (av posten kallade kärnaffärerna). Kundernas efterfrågan vad gäller de grundläggande tjänsterna bör enligt departementschefen vara styrande för postens insatser. För posten – såsom i första hand ett serviceföretag – skall det viktigaste målet vara att ge god service till såväl stora som små kunder i hela landet till rimliga priser. Riksdagen föreslås godkänna vad departementschefen sålunda har förordat.

Den föreslagna inriktningen av postens verksamhet under den kommande treårsperioden överensstämmer med den som har godkänts för innevarande treårsperiod, 1989–1991 (prop. 1987/88:100 bil. 8 s. 49–60, TU 12, rskr. 156). Utskottet tillstyrker att riksdagens godkänner vad departementschefen har förordat.

3 Servicemål och ramar för postens verksamhet under treårsperioden 1990–1992, m.m.

3.1 Propositionsförslagen

Kvalitetsmålet för huvudaffärsområdet Brev och Paket bör enligt departementschefen oförändrat vara att 95 % av alla normalbrev skall gå fram över natten och servicemålet inom huvudaffärsområdet Giro och Kassa att

bibehålla den höga täckningsgrad för daglig postkassaservice via postkontor och lantbrevbärare till hushållen som i dag finns.

Föredraganden förordar som ett första resultat av en fortgående översyn av mål och styrinstrument för posten – som utförs av en arbetsgrupp inom regeringskansliet med företrädare för kommunikations-, finans- och civildepartementen – att statsmakternas styrning av postverksamheten i fortsättningen skall formuleras i något andra termer än hittills för att förhållandet mellan målen och styrinstrumenten tydligare skall anges. Utöver att statsmakterna lägger fast mål för servicen bör statsmakterna enligt departementschefen formulera vissa krav på verksamheten. Dessa krav bör för närvarande vara att posten skall som affärsverk bedriva sin verksamhet på ett så effektivt sätt att det möjliggör ekonomisk överlevnad av egen kraft.

Kravet på verksamhet som möjliggör ekonomisk överlevnad av egen kraft innefattar enligt departementschefen bl.a. att staten i form av räntebetalningar på statslån och avkastning på statskapital skall få tillräcklig avkastning på pengar som tidigare har satsats i postverksamheten. För treårsperioden 1990–1992 beräknar föredraganden kravet på avkastning på statskapitalet till ca 50 milj. kr. per år och kravet på ränta på statslånet till motsvarande belopp per år. För att posten skall kunna klara det krav på verksamheten som statsmakterna bör ställa måste enligt departementschefen verksamheten bedrivas så att den över åren kan ge ett genomsnittligt överskott som motsvarar 5 % av omsättningen. För treårsperioden beräknar departementschefen att överskottet skall uppgå till i genomsnitt 850 milj. kr. per år.

Posten beräknar kostnaderna under treårsperioden för investeringar till totalt ca 3,3 miljarder kronor.

Riksdagen föreslås godkänna de servicemål och ramar för postens verksamhet under treårsperioden 1990–1992 som departementschefen har förordat.

3.2 Motionsförslag och utskottets ställningstaganden

Några yrkanden beträffande de förordade servicemålen och ramarna framförs inte i motioner. Däremot framförs yrkanden om transport av post på järnväg, om postservice i glesbygder och skärgårdar, om postavgifter för böcker och vissa tidningar, om postens befattning med gruppreklam samt om stimulans för frimärkssamlade.

Efter behandling av motionsförslagen redovisar utskottet sitt ställningstagande till de förordade servicemålen och ramarna.

Användande av järnvägen för posttransporter

I motion T223 (mp) yrkande 16, motion T911 (fp) yrkande 1 samt motion T924 (mp) yrkande 1 begärs sammanfattningsvis att riksdagen skall uttala att det är angeläget att posten använder järnväg för posttransporter i stället för bil med hänsyn till att järnvägstransporter är mera miljövänliga än biltransporter.

För transporter av post inom de 70 uppsamlingsområdena och inom spridningsområdena (de ca 40 brevområdena och de ca 20 paketområdena) använder sig posten av bilar. Mellan dessa områden transporteras emellertid – med fördelning efter vikt – ca 55 % av posten på järnväg, ca 35 % med bil

och ca 15 % med flyg. Vid järnvägstransport kan posten transporteras i s.k. postkupéer – som är järnvägsvagnar som är inredda som postsorteringskontor och i vilka posten sorteras under transporten – eller godsvagnar av olika slag.

Vid val av transportmedel för t.ex. övernattbefordran måste hänsyn tas till bl.a. den tidpunkt då dagens post kan vara klar för avtransport från ett område till ett annat område, transportavståndet, den tidpunkt då posten senast bör anlända till det andra området för att kunna delas ut där dagen efter inlämningen samt kostnaderna för transporten. Det kan nämnas att flyg måste användas för att övernattbefordran av post från Stockholmsområdet skall kunna ske till orter norr om områdena omkring Sundsvall och Östersund.

Valet av transportmedel för posten styrs ytterst av kundernas krav på snabba posttransporter. Det förtjänar framhållas att posten under senare år har utsatts för ökad konkurrens genom bl.a. utvecklingen av andra medel som snabbt överför information.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå att riksdagen skall uttala sig för järnvägstransport av post såsom begärs i motionsförslagen. Utskottet utgår från att posten även beaktar allmänna samhällsintressen då posten väljer transportmedel och anlitar de transportmedel som med hänsyn till olika förhållanden är lämpliga och möjliga. Motionsförslagen avstyrks därmed.

Postbefordran med postkupéer på sträckan Stockholm–Vännäs

Den 1 juni 1987 drogs postkupéerna in på sträckan Stockholm–Boden på grund av ändring av tågtiderna. Tågtransporten av post ersattes med flygtransport.

I motionerna T911 (fp) och T924 (mp) begärs (yrkandena 2 i båda motionerna) att riksdagen skall föreslå att posttransport i postkupéer skall återinföras på sträckan Stockholm–Vännäs. Från Vännäs utgår en bandel till Umeå. Enligt motionärerna har flygtransporten av post lett till att postutdelningen i Umeå har senarelagts, att företagspaket inte kommer fram på ett dygn till Umeåområdet och att transportererna har blivit dyrare. Indragningen av postkupéerna har vidare enligt motionärerna lett till minskade sysselsättningsmöjligheter inom posten.

Enligt under hand inhämtade uppgifter anländer den från Stockholm flygbefordrade posten till Umeå senast omkring kl. 03.00. Sorteringen i Umeå av denna post påbörjas omkring kl. 06.00 och utbärningen omkring kl. 09.15. Utbärningen har tidigare påbörjats omkring kl. 08.45. Senareläggningen har främst motiverats med att ökade postmängder har krävt längre tid för sortering.

Utskottet framhöll – vid behandlingen under förra riksmötet i TU 1987/88:12 (s. 9) av ett motionsyrkande som var likartat med de här aktuella – att posten inte hade utlovat att företagspaket från södra Sverige skulle komma fram till Umeåområdet på ett dygn utan på två dygn och att någon sysselsättningsminskning inom posten genom indragningen av postkupéerna inte hade inträffat men däremot lett till omplacering av personal.

Mot bakgrund av den lämnade redogörelsen finns det inte någon anledning för riksdagen att ta sådant initiativ som begärs i motionsförslagen. De avstyrks följaktligen.

Postservice i glesbygder m.m.

I motion T237 (mp) begärs (yrkande 2 i här aktuell del) att riksdagen skall uttala att posten bör bibehålla och förbättra postservicen över hela landet. Motionärerna framhåller att varje försämring av postservicen i glesbygd gör det svårare att bo kvar där. I motion T238 (fp) begärs (yrkande 1) att riksdagen skall uttala att åtgärder som är ägnade att försämlra postservicen i Östergötlands skärgård bör motverkas. Var och en som bor i skärgården eller vill bosätta sig och söka sin försörjning där bör enligt motionärerna ha rimliga möjligheter till detta, något som emellertid försvåras genom att service av olika slag – såsom postgång – dras in.

Utskottet vill erinra om att posten har krav på sig att ta regionalpolitiska och sociala hänsyn. Posten erbjuder därvid tjänster som inte ger intäkter som täcker kostnaderna. Posten har också byggt upp vårt lands överlägset mest utvecklade distributionsnät. Som har nämnts ovan är postens affärsidé att posten skall finnas över hela landet och skall förmedla brev, paket och betalningar från alla till alla. Postens ambition är bl.a. att fortsätta att vara vårt lands mest decentraliserade företag.

För närvarande arbetar kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena. Kommittén skall bl.a. formulera postens regionalpolitiska och sociala ansvar. Därvid skall kommittén granska postens riktlinjer för servicestandard i glesbygd och föreslå ev. ändringar som bedöms motiverade.

Med hänsyn till postens viljeinriktning beträffande postservicen och till att utredning om postservicen i glesbygd pågår bör motionsförslagen inte föranleda något initiativ av riksdagen. De avstyrks sålunda.

Samverkan för lokal service mellan posten och andra verksamheter

I motion T241 (c) begärs (yrkande 3) att riksdagen skall uttala att alla samverkansformer bör prövas för att ge skärgårdsområdenas bofasta befolkning bättre postservice. Motionärerna framhåller att posten och andra verksamheter kan samverka för att trygga postservice och annan service i skärgårdsområdena.

Vid behandlingen under förra riksmötet i betänkandet TU 1987/88:12 (s. 12) av ett motionsförslag om samverkan mellan posten och andra verksamheter nämnde utskottet att posttjänster lämnades på entreprenadbasis i ett 50-tal butiker och i ett tiotal andra serviceinrättningar – kiosk, turiststation, sparbank, mekanisk verkstad m.m. Som utskottet framhöll i betänkandet är posten sålunda öppen för att samverka med andra verksamheter för att tillhandahålla postservice. Med hänsyn härtill och till att frågor om postens service i glesbygd utreds bör motionsförslaget inte föranleda något initiativ från riksdagens sida. Det avstyrks sålunda.

I motion T920 (m) erinras det om att regeringen den 22 juni 1988 har uppdragit åt statens kulturråd att utreda folkbibliotekens fjärrlåne- och depositionsverksamhet (se prop. 1988/89:100 bil. 10 s. 369). Motionären framhåller att införande av ett särskilt bokporto skulle vidga möjligheterna att utnyttja fjärrlån och begär att frågan om införande av ett särskilt bokporto skall utredas i anslutning till nämnda utredningsuppdrag.

Med anledning av motioner under förra riksmötet om införande av ett kulturporto/bokporto m.m. – över vilka motioner kulturutskottet avgav yttrande (KrU 1987/88:6y) – uttalade riksdagen på förslag av trafikutskottet i betänkandet TU 1987/88:12 (s. 14–16) att de i motionerna upptagna frågorna borde övervägas i anslutning till förutskickade överväganden om postens regionalpolitiska och sociala ansvar. Ovannämnda kommitté för utredning av nämnda ansvar m.m. har också fått i uppdrag att överväga frågan om införande av ett särskilt porto för bl.a. bokförsändelser.

Motionärens önskemål har sålunda tillgodosetts. Motionen kan därför avslås.

Portot på svenska tidningar vid prenumeration i utlandet

I motion T923 (fp) begärs en översyn av portokostnaderna för befordran av tidningar till utlandet vid prenumeration för att underlätta för svenskar, som för kortare eller längre perioder befinner sig utomlands, att läsa svenska tidningar. Enligt motionärerna har portokostnaderna stigit mycket kraftigt under senare år.

För befordran av tidningar till de övriga nordiska länderna tar posten ut samma befordringsavgifter som vid befordran inom Sverige.

Till grund för avgifterna för internationell befordran av brevpost ligger nivåer som anges i världspostkonventionen. Dessa nivåer är dock inte tvingande. Upp till 50 % nedsättning på trycksaksportot enligt konventionen får emellertid postförvaltningarna medge för utrikes befordran av tidningar m.m. Denna nedsättning medger den svenska posten och avgifterna för befordran av tidningar till länder utanför Norden tas sålunda ut enligt en taxa för "halvtariffkorsband". Som exempel på avgifterna kan nämnas att avgifterna för befordran av ett vardagsnummer av någon av de två stora i Stockholm utkommande morgontidningarna uppgår för närvarande i genomsnitt till ca 5 kr. vid ytbefordran, till nära 8 kr. vid flygbefordran inom Europa och till ca 11 kr. vid flygbefordran utom Europa. Tidningsutgivarna tar i sin tur ut portokostnaderna från prenumeranterna.

Såsom utskottet framhöll vid behandlingen i betänkandet TU 1987/88:12 (s. 18) av en likartad motion skall posten drivas affärsmässigt inom de ramar för verksamheten som statsmakterna utformar. Riksdagen synes därför inte utan tvingande skäl böra gå in på enskildheter i avgifterna för postens tjänster. Sådana skäl föreligger enligt utskottets mening inte i här aktuellt sammanhang. Med hänsyn härtill och till att avgifterna för i motionen aktuella tidningsförsändelser har bestämts med iakttagande av en rabattmöjlighet som medges i världspostkonventionen synes motionen inte böra föranleda något initiativ från riksdagens sida. Motionen avstyrks således.

Postens verksamhet med gruppreklam

I motion T912 (mp) begärs att posten inte skall medverka till spridning av massreklam till hushållen. I motiveringen till förslaget (i motion 1988/89:K414) framhåller motionären att människorna bör få rätt att ostört välja den varuinformation som de vill ha för att kunna göra rationella och kunniga val vid inköp. Motionären önskar en lagstiftning om köpfrid som bl.a. skulle innebära att posten inte skall medverka till spridning av massreklam till hushållen.

Posten beräknas svara för 50 % när det gäller distributionen av gruppreklamen (dvs. oadresserad post) i vårt land. Av postens försändelsintäkter om 8 606 milj.kr. under år 1987 uppgick intäkterna av postens gruppreklam till 333 milj.kr. Postens totala intäkter detta år uppgick till 13 038 milj.kr. Intäkterna av gruppreklamen utgör sålunda ett icke oväsentligt bidrag till postens ekonomi. Distributionen av gruppreklam har också nära anknytning till postens grundläggande verksamhet med postdistribution. Här bör också beaktas att om posten skulle lämna verksamheten med gruppreklam, skulle andra företag träda in i postens ställe. Någon minskning av den reklammängd som delas ut i allmänhetens brevinkast och bevlådor skulle inte inträffa.

Utskottet behandlade i betänkandet TU 1973:2 (s. 4–5) en motion vari begärdes att posten skulle saluföra ett märke som hushållen skulle kunna använda för att slippa ta emot oadresserad post. Motionen avslogs av riksdagen på förslag av utskottet, som bl.a. framhöll att oadresserad post innefattade inte bara varureklam o.d. utan även annan information, t.ex. från stat, kommun, politiska partier m.fl..

Med hänsyn till det anförda kan utskottet inte biträda motion T912 (mp). Den avstyrks sålunda.

Stimulans för frimärkssamlande

Uppgiften att tillverka frimärken, distribuera dem till postkontoren samt sälja frimärken och samlarprodukter ligger inom posten på enheten PFA Svenska Frimärken i Stockholm (tidigare benämnd Postens Frimärksavdelning resp. Postens Filateliavdelning). PFA Svenska Frimärken (i dagligt tal kallad PFA), som är en av de åtta särskilda resultatenheterna inom posten, är sedan år 1986 organiserad i två affärsområden, Produktion resp. Filateli. Härtill kommer vissa stabsenheter samt Postmuseum i Stockholm. PFA har för närvarande ca 210 anställda.

Med anledning av uppdrag av regeringen i mars 1988 att åstadkomma 100 arbetstillfällen i malmfältskommunerna har posten bl.a. beslutat att (1) order- och leveranshantering samt produktion och distribution av samlarprodukter, (2) del av frankostämpelkontoret samt (3) hanteringen av minnespoststämplor inom PFA, vilka enheter har ca 60 anställda, skall flyttas till Kiruna. Flyttningen skall ske under åren 1989–1991.

I motion T927 (m) påpekas att det under senare år har funnits en tendens till att frimärkssamlandet som hobby har förlorat i attraktionskraft. Motionären begär därför att posten skall stödja frimärkssamlandet genom att på olika sätt bidra till en att en väl fungerande andrahandsmarknad finns (yrkande 1).

Motionären framhåller därvid bl.a. betydelsen av att olika frimärksutgåvor begränsas och att posten stöder frimärksutställningar, frimärksmässor, föreningsverksamhet och katalogutgivning. Motionären begär vidare att flyttningen av PFA:s ovannämnda enheter till Kiruna skall ske på sådant sätt att postens service till den frimärkssamlande allmänheten kan öka och att postens stöd till bl.a. en välfungerande andrahandsmarknad förbättras (yrkande 2).

Från PFA har inhämtats att omorganisationen i två affärsområden bl.a. syftade till att intensifiera försäljningen i en situation då intresset för frimärkssamlande visade en vikande tendens – en tendens som vid jämförelse var starkare i andra länder. Marknaden har emellertid enligt PFA börjat svänga, och PFA:s försäljning, som endast avser nya frimärken och tillbehör till frimärkssamlande, beräknas öka under den kommande treårsperioden. PFA framhåller att PFA på olika sätt stöder frimärkssamlande, bl.a. genom följande aktiviteter m.m.

PFA startade i fjol en brev- och frimärksklubb för barn och gick ut med information om klubben till ca 96 000 barn i nioårsåldern. I fjol började PFA också ge ut tidningen "Roligt med frimärken". Den gavs ut i ca 500 000 exemplar för utdelning via postkontoren. Avsikten är att "Roligt med frimärken" skall ges ut en gång årligen. PFA ingår tillsammans med samlarorganisationer i Nämnden för stöd åt frimärkssamlande. Nämnden och Stiftelsen Frimärksfrämjandet, som har viss anknytning till nämnden, står bakom den årligen återkommande "Frimärkets dag". I anslutning till "Frimärkets dag" ger PFA ut ett frimärksalbum för vilket tas ut en avgift utöver kostnaderna för albumet. Denna extra avgift tillgodoförs en fond för stöd till frimärkssamlande. Genom en begränsad utgivning av t.ex. jubileumsfrimärken stöds andrahandsmarknaden för sådana märken.

PFA:s insatser för att stimulera frimärkssamlande bör kunna tillgodose motionärens önskemål. Det finns inte någon anledning att tro att flyttningen till Kiruna av vissa enheter inom PFA i sig kommer att medföra minskade insatser härför. Motionen bör således inte föranleda något initiativ från riksdagens sida utan kan avslås.

Service mål och ramar för postens verksamhet

I motionerna har man inte framfört någon erinran mot de i budgetpropositionen förordade servicemålen och ramarna för postens verksamhet under perioden 1990–1992. Utskottet har inte heller något att erinra mot vad som har förordats i dessa hänseenden utan tillstyrker att riksdagen godkänner detta.

4 Vissa koncernfrågor

Riksdagen godkände år 1980 inrättande av Teleinvest AB som holdingbolag för televerkets dotter- och intressebolag inom området telekommunikation, elektronik och därmed sammanhängande verksamhetsområden (prop. 1980/81:66, TU 9, rskr. 132). Genom inrättande av Teleinvest AB skulle televerket ges möjligheter till en ökad flexibilitet t.ex. i fråga om samarbete med andra företag på teleområdet. Bl.a. skulle behovet av att framdeles

etablera aktiebolag helt ägda av televerket eller delägda tillsammans andra intressenter kunna tillgodoses. Dotterbolag skulle också kunna bildas för enskilda större projekt. År 1984 bemyndigade riksdagen regeringen att besluta om höjningar av aktiekapitalet i Teleinvest AB och att besluta om aktieförvärv som görs av televerket (prop. 1983/84:100 bil. 8 s. 148–159, TU 16, rskr. 249).

I årets budgetproposition framhåller departementschefen att Postbolagen AB har som holdingbolag i postverkskoncernen i princip en likartad funktion som Teleinvest AB har i televerkskoncernen. Med motivering att likartade regler i fråga om höjningar av aktiekapital och om aktieförvärv bör gälla för televerks- och postkoncernerna föreslås att riksdagen skall bemyndiga regeringen (1) att besluta om aktieförvärv som görs av postverket samt (2) att besluta om kapitaltillskott till Postbolagen AB. Beträffande kapitaltillskott till Postbolagen föreslås också att regeringen inom en ram på 50 milj.kr. skall kunna delegera beslutanderätten till postverkets styrelse. Vidare föreslås riksdagen bemyndiga regeringen (3) att beträffande Postbolagsgruppen besluta om inköp och försäljning av aktier, bildande och avveckling av bolag eller avveckling av verksamhet.

Utskottet anser också att likartade regler för televerks- och postkoncernerna bör gälla i här aktuella avseenden och tillstyrker att riksdagen lämnar de föreslagna bemyndigandena.

5 Ersättningar till postverket för befordran av tjänsteförsändelser och för tidningsdistribution

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1989/90 till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser anvisar ett förslagsanslag på 574 290 000 kr. och till Ersättning till postverket för tidningsdistribution ett anslag på 24 000 000 kr.

Utskottet tillstyrker förslagen.

6 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *inriktningen av postens verksamhet*
att riksdagen godkänner vad i proposition 1988/89:100 bil. 8 har förordats om inriktningen av postverkets verksamhet under perioden 1990–1992,
2. beträffande *användande av järnvägen för posttransporter*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:T223 yrkande 16, 1988/89:T911 yrkande 1 och 1988/89:T924 yrkande 1,
3. beträffande *postkupéer på sträckan Stockholm–Vännäs*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:T911 yrkande 2 och 1988/89:T924 yrkande 2,
4. beträffande *postservice i glesbygd m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:T237 yrkande 2 i denna del och 1988/89:T238 yrkande 1,
5. beträffande *samverkan för lokal service*
att riksdagen avslår motion 1988/89:T241 yrkande 3,

6. beträffande *införande av ett bokporto*
att riksdagen avslår motion 1988/89:T920,
7. beträffande *avgifter för prenumerationstidningar till utlandet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:T923,
8. beträffande *postens verksamhet med gruppreklam*
att riksdagen avslår motion 1988/89:T912,
9. beträffande *stimulans för frimärkssamlade*
att riksdagen avslår motion 1988/89:T927,
10. beträffande *servicemål och ramar för postens verksamhet*
att riksdagen godkänner de servicemål och ramar för postverkets verksamhet under perioden 1990–1992 som har förordats i proposition 1988/89:100 bil. 8,
11. beträffande *vissa koncernfrågor*
att riksdagen såsom har förordats i proposition 1988/89:100 bil. 8 bemyndigar regeringen
- a) att besluta om aktieförvärv som görs av postverket,
 - b) att besluta om kapitaltillskott till Postbolagen AB,
 - c) att beträffande Postbolagsgruppen besluta om inköp och försäljning av aktier, bildande och avveckling av bolag eller avveckling av verksamhet,
12. beträffande *vissa ersättningar till posten*
att riksdagen
- a) till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 574 290 000 kr.,
 - b) till *Ersättning till postverket för tidningsdistribution* för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 24 000 000 kr.

Stockholm den 21 februari 1989

På trafikutskottets vägnar

Birger Rosqvist

Närvarande: Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Ove Karlsson (s), Olle Östrand (s), Kenth Skårvik (fp), Anna Wohlin-Andersson (c), Sven-Gösta Signell (s), Margit Sandéhn (s), Rune Johansson (s), Sten-Ove Sundström (s), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp), Elving Andersson (c), Viola Claesson (vpk), Roy Ottosson (mp), Jarl Lander (s) och Tom Heyman (m).

Reservationer

1. Användande av järnvägen för posttransporter (mom.2)

Anna Wohlin-Andersson (c), Elving Andersson (c), Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Vid val" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Det mest miljövänliga och energieffektiva sättet att transportera post är transport på järnväg. Det angelägna i att skona miljön och att spara energi gör att posten i första hand bör välja järnvägen för transporter av post mellan de olika postområdena. Postens servicemål bör dock inte eftersättas.

Med hänsyn till möjligheter till postsortering i s.k. postkupéer under resans gång, liksom möjligheter till förbättrade och snabba järnvägsförbindelser, behöver inte nödvändigtvis postbefordran per järnväg vara ett långsammare alternativ än t.ex. flyg.

Vad utskottet sålunda anfört om användande av järnvägen för posttransporter bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *användande av järnvägen för posttransporter* att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:T223 yrkande 16, 1988/89:T911 yrkande 1 och 1988/89:T924 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Postkupéer på sträckan Stockholm–Vännäs (mom. 3)

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Enligt under" och slutar på s. 7 med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Fördelen att transporttiden kan utnyttjas för postsortering jämte de allt större hänsyn till miljön och till vikten av att spara energi som numera måste tas talar enligt utskottets mening starkt för att postkupéer bör användas för posttransporter på sträckan Stockholm–Vännäs. Med hänsyn härtill och till de i motionerna påtalade nackdelarna med postutdelningen m.m. som framkommit sedan postkupéerna på sträckan drogs in bör postkupéerna snarast återinföras.

Vad utskottet sålunda anfört om postkupéer på sträckan Stockholm–Vännäs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *postkupéer på sträckan Stockholm–Vännäs* att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:T911 yrkande 2 och 1988/89:T924 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Införande av ett bokporto (mom. 6)

Viola Claesson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Motionärens önskemål" och slutar med "därför avslås" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i motionen skulle införandet av ett särskilt bokporto – som måste bli lägre än nuvarande porto för bokförsändelser – vidga möjligheterna att utnyttja fjärrlån från depåbiblioteken. Det är därför mycket angeläget att ett nära samråd sker mellan statens kulturråd vid

utredningen av folkbibliotekens fjärrlåne- och depositionsverksamhet och ovannämnda kommitté för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena vid övervägandena om ett bokporto.

Vad utskottet sålunda anfört om införande av ett bokporto bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *införande av ett bokporto*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:T920 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Vissa koncernfrågor (mom. 11)

Viola Claesson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "föreslagna bemyndigandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet är inte berett tillstyrka att beslutanderätten i nämnda avseenden skall avhändas riksdagen. Riksdagen bör därför avslå här aktuella propositionsförslag.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *vissa koncernfrågor*

att riksdagen avslår proposition 1988/89:100 bil. 8 i vad avser förslag om bemyndiganden för regeringen

- a) att besluta om aktieförvärv som görs av postverket,
- b) att besluta om kapitaltillskott till Postbolagen AB,
- c) att beträffande Postbolagsgruppen besluta om inköp och försäljning av aktier, bildande och avveckling av bolag eller avveckling av verksamhet.

Särskilda yttranden

1. Postservice i glesbygd m.m. (mom. 4)

Roy Ottosson (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna anser att det är av största vikt att postservicen är bra i hela landet. I glesbygd, t.ex. i vissa skärgårdsområden och skogsbygder, har postservicen ofta en avgörande betydelse för bygdens blotta överlevnad. Av och till har indragningar och försämringar aviserats, vilket som regel gett upphov till protester och att postservicen sedermera bibehållits på en hög nivå.

Riksdagen bör, med skärpa, slå fast att postservicen skall vara bra för alla människor och alla bygder i landet. Vi instämmer alltså i motionerna i detta avseende. Vi reserverar oss dock inte mot utskottets skrivning med hänsyn till pågående arbete inom kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena.

2. Postens verksamhet med gruppreklam (mom. 8)

1988/89:TU9

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anför:

Som motionären framhåller bör människorna själva få ostört välja den varuinformation som de vill ha och de skall inte i hemmet behöva överöas av reklam på olika sätt. Vi tycker lika litet som motionären om postens medverkan till spridning av gruppreklam men har med hänsyn till att även andra företag och företagare än posten sprider sådan reklam ansett att i första hand andra sätt måste prövas för att minska denna verksamhet än någon form av förbud för en av aktörerna. Vi har därför inte biträtt motionen.

